

4. Н. Я. Крижановська, М. А. Вотінов, О. В. Смірнова. Основи ландшафтної архітектури та дизайну : підручник. Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2019. 348 с.

Анна ОХМАН, студентка 1 курсу ОС «Магістр» спеціальності 206 «Садово-паркове господарство»
Науковий керівник: **БЕЗВІКОННИЙ Петро Васильович**,
канд. с.г. наук, доцент кафедри садово-паркового господарства, геодезії і землеустрою
Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»,
м. Кам'янець-Подільський

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ В ОЗЕЛЕНЕННІ ІНТРОДУКОВАНИХ ВИДІВ РОДУ SPIRAEA L.

Серед рослин, інтродукованих в Україні рід *Spiraea* L. – один з найчисленніших. Він належить до родини Rosaceae і налічує понад 90 видів. Центр різноманіття роду знаходиться у Східноазіатській флористичній області (гори Китаю). Культурні ареали більшості таволг вийшли далеко за межі їх природних місць зростання, що засвідчує високу пластичність представників цього роду і можливості їх широкого використання в зеленому будівництві [2, с. 109].

Таволги займають провідне місце серед гарноквітучих кущів і є одним з найкращих матеріалів для озеленення. Завдяки великій різноманітності форм та розмірів кущів, часу і тривалості цвітіння, забарвлення квітів, форм суцвіть та іншим декоративним, якостям таволги є незамінними для озеленення міських вулиць, скверів, парків. З них влаштовують живоплоти та бордюри різної висоти, алеї, декоративні куртини та невеликі групи і солітери, кам'яністі сади. Особливо рясно цвіте таволга на освітлених та сонячних місцях. Її можна використовувати для укріплення схилів і берегів, для масових посадок уздовж шляхів.

Переважає більшість видів роду *Spiraea* L. невибагливі до ґрунтів, легко піддаються фігурній стрижці й формуванню крони, витримують затінок, зимо- і посухостійкі, мають добре розвинену мичкувату. кореневу систему, утворюють

масову кореневу поросль. Таволги добре розмножуються насінням, живцями, поросллю, поділом кущів та відсадками і потребують мінімального догляду. Насіння зберігається протягом 1-3 років у скляній та паперовій тарі. Лабораторна схожість 70-80%, висівають весною на поверхню ґрунту, присипаючи зверху торфовим кришивом, перегноєм або землею (0,1-0,2 см) і злегка ущільнюють [1, с. 24].

Spiraea albiflora (Mig.) Zab. – таволга білоквіткова. Пряmostоячий кущ заввишки 30-60. см. Квіти білі, зібрані в чисельні дрібні суцвіття. Цінна рослина для бордюрів та створення альпійських садів.

Spiraea Zab. – таволга загострена. Гібрид. *S. multiflora* x *S. thunbergii*. Кущ заввишки до 2 м, раноквітучий (травень початок червня), цвітіння коротке, але масове і рясне. Квіти білі, діаметром 8 мм у багатоквіткових щитковидних суцвіттях. Насіння дозріває у червні. При весняних посівах схожість насіння близько 70% [5, с. 305]. Сіянци починають кущитися уже в перший рік. Цвітіння наступає на 3-4 рік. Підрізку краще проводити після цвітіння.

Spiraea bumalda Burv. – таволга Бумальда (гібрид *S. jaropisca* x *S. albiflora*). Низький кущ заввишки до 75 см з прямими гілками, дуже красивий гібрид з різноманітними декоративними ознаками. Цвіте у червні-липні. Квіти різного відтінку, рожево-червоні, зібрані в щитковидні суцвіття, які цвітуть неодноразово: відцвівши, вони змінюються новими розквітливими, завдяки чому цвітіння досить тривале. Добре розмножуються насінням і вегетативно. Одна з кращих рослин для бордюрів. Заслужують на увагу її малопоширені в Україні форми [4, с. 28].

Таволга Бумальда ф. 'Кучерява'. Це пряморослий кущ заввишки 0,7 м з ажурною кроною. Листки темно-зелені, блискучі, гостро і глибоко зазубрені, з хвилястим краєм. Квітки червоні, зібрані в щитки діаметром 5–7 см. Основне цвітіння у червні-липні, повторне – у серпні-вересні.

Таволга Бумальда ф. 'Золоте полум'я'. Ця форма оригінальна тим, що листки ранньої весни забарвлені в золотистий колір, який тримається до їх визрівання.

Spiraea corymbosa Raf – таволга щитконосна. Кущ заввишки до 0,5-1,0 м, малорозгалужений. Цвіте у червні-липні, плоди дозрівають у серпні. Росте добре, декоративна, морозостійка.

Spiraea syringaeiflora Lem. – таволга бузькоцвіта (гібрид *S. albiflora* x *S. salicifolia*). Кущ звишки до 1 м з рожевими широко пірамідальними малооблистяними волотями. Цвіте червні-липні, цвітіння довготривале: відцвівши, суцвіття змінюються новими розквітлими. Цвітіння може тривати до вересня, утворює кореневу поросль.

Spiraea prunifolia Sieb. et Zucc. – таволга сливолиста. Кущ заввишки до 2 м, гілки дуже тонкі, дуговидні. Квіти білі, цвіте у квітні до розпускання листків. Плоди дозрівають у серпні. Біологія насіння та методи розмноження аналогічні попереднім.

Spiraea japonica L. – таволга японська. Кущ заввишки до 1,5 м. Суцвіття кінцеві щитковидні, квіти від блідо- до темно-гвоздико-рожевих діаметром 6 мм. Початок цвітіння – середина червня, цвіте близько 40 днів. В Україні трапляються досить оригінальні її форми [3, с. 19]. Вони відрізняються від типу в основному інтенсивністю забарвлення квіток, формою листків, габітусом, наявністю опушення на окремих органах тощо.

Таволга японська ф. ‘Маленька Принцеса’. Це кущ заввишки до 50 см, його крона більша у ширину, ніж у висоту. Листки яйцевидні, матово-зеленого кольору, завдовжки 2,5 і завширшки 1,2 см. Цвіте у червні-липні. Квітки лілово-рожеві, зібрані в суцвіття до 4 см.

Таволга японська ф. ‘Овальнелиста’. Кущ заввишки до 1 м. Листки еліптичні, з нижнього боку з голубуватим відтінком. Квітки білі до світло-рожевих, зібрані в щитки шириною 7–12 см.

Таволга японська ф. ‘Великолиста’. Ця форма протягом всього вегетаційного періоду декоративна, з оригінальним листям. Листки яйцевидні, завдовжки до 15 і завширшки 7–10 см, пухирчасті. Восени забарвлені в яскраво-малиновий колір. Висота куща 1,5 м. Розмножувати бажано вегетативно.

Spiraea pumilionum Zbl. – таволга карликова. Дуже схожа на таволгу сланку (*S. decumbens* W. Koch.). Пагони тонкі, до 20 см, сланкі. Прекрасна ґрунтопокровна рослина. Цвіте у червні-липні, має довгий період цвітіння. Квіти у білих щитках; зелений колір листків зберігає до пізньої осені.

Spiraea vanhouttei (Briot.) Zbl. – таволга Ван-гутта (гібрид *S. cantoniensis* x *S. trilobata*). Кущ заввишки до 2 м. Гілки дуговидні, голі. Квіти білі, цвіте у другій половині травня, суцвіття – багатоквіткові плоскі зонтики на кінцях обліснених гілочок. Цвіте у травні-червні.

Серед таволг, що культивуються в Україні, є ендемічні види. Це високодекоративні чагарники, які потребують захисту [2, с. 110].

Отже, рід таволга перспективний для інтродукції, численний за видовим і внутрішньовидовим складом, різноманітністю декоративних ознак, стійкий до шкідників та хвороб. Використання таволг в озелененні перспективне та економічне – рослини багато років можуть рости на одному місці, не потребують спеціальних агротехнічних заходів щодо вирощування та догляду, а весняно-літня гама періоду цвітіння забезпечує високий декоративний ефект насаджень. Широке використання таволг у зеленому будівництві в Україні буде суттєвим доповненням асортименту декоративних рослин, що використовуються в зелених насадженнях, та підвищить декоративний ефект композицій за їх участю.

Список використаних джерел

1. Балабушка В. К. Методичні рекомендації з розмноження деревних та кущових рослин. Ч. 2. Покритонасінні. Київ. 1998. 35 с.
2. Бонюк З. Г. Збереження ендемічних видів таволг шляхом їх інтродукції. *Охорона генофонду рослин в Україні* : Тези доп. наук. конф. Донецьк, 1994. С. 109–110.
3. Бонюк З. Г. Малопоширені форми таволг японської та Бумальда. *Інтродукція деревних та чагарникових рослин в Україні*: Тези доп. засідання Ради ботан. садів України, присвяч. 200-річчю Краснокут. дендропарку. Краснокутськ, 1993. С. 19.
4. Трофименко Н. М., Галицька Л. Г. Особливості росту та розвитку окремих таволг (*Spiraea* L.) в деяких ботанічних садах України. *Вивчення онтогенезу рослин природних та культурних флор у ботанічних закладах і дендропарках Євразії*: Матеріали 11 міжнар. наук. конф. Біла Церква, 1999. С. 305–307.